

Проблеми освіти

Ален де Бенуа

***Від редакції:** Проблема перетворення освіти задля забезпечення виживання нації актуальна не тільки в Україні, але й в державах Західної Європи, де освіта значно довший аніж в нас період перебуває в лабетах капіталістичних та глобалістських сил. До уваги читачів пропонуємо роздуми на цю тему від провідного французького мислителя **Алена де Бенуа**.*

Десятиліттями міністри освіти не можуть взятися за шкільну реформу і передають її один одному з рук в руки як підкинута кошения. Чи слід взагалі реформувати нашу систему освіти? І якщо так, то в якому напрямі?

Я з жалем змушений констатувати той факт, що цю систему реформувати не можливо. Людина народжується недосконалою. Щоб розвиватися, їй необхідно здобувати знання та вміння. Раніше існувало безліч способів зробити це. Сьогодні залишився тільки один: школа. А школа зараз переживає загальну кризу. Багато говорять про такі звичні для нас шкільні проблеми як жорстокість, грубість, наркоманія, зниження рівня освіти, тощо. Однак це лишень побічні ефекти. Інші небезпідставно критикують державний централізм, бюрократичну неефективність застарілої системи освіти, педагогічні підходи і думку про те, що всі можуть і повинні отримати повну шкільну освіту, аж до університетського рівня. Але й вони анітрохи не заглибились в суть проблеми. Школа завжди є відображенням суспільства, ба більше, вона підсилює суспільство, повторюючи і відтворюючи характерні йому риси. Реформа освітньої системи в цьому сенсі неможлива без радикальних змін у суспільстві.

Для чого існує школа? Чому вона повинна вчити? Вчитися читати, писати і рахувати? Думати? Або вона повинна виховувати громадян, що ще недавно входило в завдання сім'ї? Зараз ми говоримо про «освіту», хоча раніше йшлося про «навчання»...

Ідея про те, що можна перетворити людину за допомогою освіти (або про можливість «спричинити «відродження» людства через загальне вдосконалення людського виду», як казав Кондорсе) явно зазнала краху. Скромніші прагнули перетворити індивідів у громадян («сама освіта вдягає душі у державну форму», запевняв Руссо), але й цього досягти не вдалося. Принаймні, і ті й інші визнавали необхідність навчання і передачі знань. Саме ця необхідність сьогодні стоїть під питанням. Чи може школа передати щось (імена, розповіді, символи, обов'язки, історію) у світ, в якому хочуть не передавати, а прагнуть просто спілкуватися? Змінилась сама мета навчання.

Але це ще не все. Приватне навчання завжди здебільшого було навчанням релігійним. Воно таким залишається і нині, хіба що релігія економіки замінила собою всі ніші, і під її впливом державний організм дедалі більше переміщується в приватний сектор. У міру того як капіталістична логіка дедалі більше в'їдається в наші уми, школа все більше і більше стає схожою на зал для співбесіди перед прийомом на роботу. Батьки щиро вірять

у те, що в школу ходять для того, щоб навчитися якійсь роботі або знайти її, але ж це ніколи не було метою шкільного навчання. В результаті – так, але не за задумом. Освіта зараз розцінюється як процес виходу на ринок, а це чисто утилітарна перспектива. Підготовка учнів сьогодні розглядається насамперед як економічна інвестиція.

Школа в кращому випадку втовмачує в голову способи – і знання є одним з них – які дозволяють бути найбільш продуктивним і конкурентоспроможним. Основна мета – не формування різнобічної особистості і не долучення до культури, а накопичення «корисних» знань. Про критичне мислення я навіть не говорю. Ви запитаете мене: так що ж, школа більше не виконує своєї ролі? З точки зору основоположної ідеології, навпаки, вона чудово її виконує. Мислення створює перешкоду споживанню, якому необхідні індивіди без будь-яких орієнтирів і установок в голові. Тому необхідно, щоб вони розучилися думати, щоб вони, вивчаючи історію, не ідентифікували себе з минулим свого народу. Школа чудово справляється з конвеєрним виробництвом безформних і чудесно конформних дітей, отаких недалеких «нарцисів».

Що стосується сім'ї, вона давно вже не є місцем, де ми народжуємося, вчимося, працюємо і помираємо. З XIX століття держава почала конкурувати з нею на всіх фронтах. Немовлят стали віддавати в ясла, дітей – у школи, хворих – в лікарні, літніх – в будинку престарілих, дорослі стали пропадати на роботі... Ось тоді сім'я і розгубила свої головні функції. Вона стала простим місцем емоційного спілкування і більше не сприяє самостійному формуванню індивіда, так само як і не формує уявлення про його роль у суспільстві. Сім'ю не відродити пихатими промовама і ефектними гаслами. Єдиний спосіб повернути їй її первісний зміст – реадантувати її в здоровому суспільстві. Майбутнє сім'ї в переродженні соціуму.

Ален де Бенуа, Boulevard Voltaire, 29 октябрия 2013